

ПРІОРИТЕТИ ЕКОЛОГІЧНОЇ ОСВІТИ

*М.Ю. Василенко,
здобувач вищої освіти спеціальність
071 «Облік і оподаткування»
Миколаївський національний аграрний університет*

Майже у всіх країнах ще наприкінці 80-х – початку 90-х років на рівні законів було прийнято Національні стратегії екологічної освіти, які розглядаються як безупинний процес, що включає в себе всі професійні і вікові групи населення. Для України важливим документом у цьому напрямі є Постанова Верховної Ради від 5 березня 1998 року про створення системи екологічної освіти і виховання, що є важливим пріоритетом державної політики в галузі охорони природи, використання природних ресурсів і забезпечення екологічної безпеки. Необхідність формування екологічної культури як складовий компоненту гармонійно розвиненої особистості висвітлено в Державній національній програмі «Освіта. Україна XXI століття», у Концепції національного виховання, проекті Концепції екологічної освіти України і Державному стандарті освіти в Україні. Екологічна освіта – цілеспрямовано організований, планово і систематично здійснюваний процес засвоєння екологічних знань, умінь і навичок. Зміст екологічної освіти та виховання у країнах Східної та Центральної Європи становить складну структуру, у якій виділяються чотири основні компоненти: пізнавальний, ціннісний, нормативний та діяльнісний [1].

Найбільш типовими завданнями, що поєднують погляди більшості педагогів цих країн стосовно екологічної освіти і виховання, є формування знань про закономірності взаємозв'язків природних явищ, єдності живої та неживої природи, про взаємодію людини, суспільства і природи; виховання мотивів, потреб і навичок екологічно доцільної поведінки та діяльності, здорового способу життя, потягу до активної діяльності з охорони навколишнього середовища; розвиток інтелектуальної та емоційної сфер психіки учнів на основі причинного аналізу екологічних ситуацій, емоційного переживання стосовно природи [1].

Основи екологічної освіти було закладено у 1968 році на Міжнародній конференції ЮНЕСКО у Парижі, пізніше у 1970 році вони були підтверджені на Міжнародній нараді у Неваді (США). А у 1972 році конференція ООН у Стокгольмі задекларувала зв'язок між освітою і станом природи. В результаті цього у 1975 році з'явилась Міжнародна програма екологічної освіти. В ній

задекларовано такі основні положення екологічної освіти [2]: будь-яке життя самоцінне, унікальне і неповторне; людина відповідальна за все живе; природа була і завжди буде сильнішою за людину. Вона вічна і безконечна. Основою взаємовідносин з природою має стати взаємодопомога, а не протистояння; чим різноманітніша біосфера, тим вона стійкіша; якщо все залишити так, як є, то «вже скоро – через 20-50 років, Земля відповість очманілому людству невідворотним ударом на знищення»; сформований у масовій свідомості протягом багатьох років антропоцентричний тип свідомості повинен бути витіснений новим баченням світу – екоцентричним.

Сучасна система екологічної освіти України має комплексний, міждисциплінарний та інтегрований характер, з диференціацією залежно від професійної орієнтації. Вона складається з двох підсистем неформальної і формальної екологічної освіти. Основне покликання підсистеми неформальної екологічної освіти полягає в оперативному, ефективному і максимальному поширенні інформації екологічного змісту, якнайшвидшому формуванні громадської думки, пропагуванні здорового способу життя, природовідновлювальних технологій освоєння довкілля. Підсистему формальної екологічної освіти утворюють установи та заклади освіти, основані як на державній, так і на приватній формах власності (дошкільні установи, загальноосвітня школа, заклади позашкільної освіти, професійно-технічні училища, вищі навчальні заклади, заклади післядипломної освіти тощо), де здійснюється науково і методично обґрунтований, цілеспрямований процес формування екологічної культури відповідно до завдань цих установ і закладів освіти щодо соціалізації особистості [3].

Пріоритетами екологічної освіти є: оновлення державної екологічної політики України на період до 2030 року з метою вирішення кореневих причин екологічних проблем України з урахуванням фінансової спроможності країни; забезпечення інтеграції екологічної політики до інших документів, що містять політичні та/або програмні засади державного, галузевого (секторального), регіонального та місцевого розвитку; активізація впровадження та застосування положень Орхуської конвенції, Конвенції ЕСПО та відповідних Директив ЄС. Нормативно-правове забезпечення доступу громадськості до екологічної інформації та участі у прийнятті рішень; реалізація заходів з впровадження Протоколу про реєстри викидів і перенесення забруднювачів для створення та забезпечення функціонування Єдиної уніфікованої електронної системи інформації про дозволи, звіти, матеріали перевірок у сфері охорони довкілля (національного Реєстру викидів і перенесення забруднювачів); поетапне приведення законодавства України у сфері поводження з відходами до законодавства ЄС; удосконалення системи регулювання викидів забруднюючих речовин в атмосферне повітря шляхом подальшої реалізації в Україні ряду основних положень Директив ЄС; створення ефективно-керованої системи територій та об'єктів природно-заповідного фонду; забезпечення, відповідно до актуальних цілей і завдань, визначених стратегічними документами у рамках

Конвенції про біорізноманіття та відповідними директивами ЄС, збереження і сталого використання біорізноманіття та формування національної екомережі; підвищення ефективності реалізації державної політики щодо охорони та відтворення земель, боротьби з їх деградацією та опустелюванням; удосконалення державного механізму управління у сфері поводження з генетично модифікованими організмами з урахуванням положень відповідних Директив ЄС; забезпечення інтегрованого управління водними ресурсами на основі екосистемного підходу за басейновим принципом з урахуванням Водної Рамкової Директиви ЄС; перегляд та формування національного законодавства з метою приведення державної системи моніторингу довкілля відповідно до вимог ЄС; забезпечення впровадження системи торгівлі дозвільними одиницями на викиди парникових газів; активізація дво- та багатосторонньої співпраці з країнами та міжнародними інституціями у сфері охорони довкілля, в т.ч. в рамках імплементації директив та регламентів ЄС [4].

Отже, проаналізувавши пріоритети екологічної освіти можемо зазначити, що екологічна освіта і виховання орієнтуються на активну взаємодію людини з природою, побудовану на науковій основі, на сприйманні людини як частини природи. Екологічні знання, доповнені ціннісними орієнтаціями, є основою екологічної культури та екологічного мислення. Вони сприяють усвідомленню цінностей, допомагають вирішенню комплексних екологічних проблем, що стоять перед людством, забезпечують комфортність його проживання у майбутньому, сприяють збереженню та примноженню унікальної різноманітності всієї біоти. Цілеспрямований розвиток системи екологічної освіти і виховання сприяє формуванню та розвитку екологічної культури.

Бібліографічний список:

1. Андрущенко В. П. Екологічна політика і освіта : проблеми становлення / В. П. Андрущенко // Роздуми про освіту : „Статті, нариси, інтерв'ю”. – К. : Закон України, 2004. – С. 253–258.
2. Проблеми освіти : [наук.-метод. зб.] / кол. авт. – К. : ІЗМН, 1998. – Вип. 14. – 232 с.
3. Корсак К. В. Основи екології : [навч. посіб.] / К. В. Корсак, О. В. Плотніков. – К. : МАУП, 2002. – 296 с. 4. Михайленко О. М. Екологічна етика та нова концепція буття / О. М. Михайленко // Вища школа України. – 2002. – №4. – 16–19.
4. Міністерство енергетики та захисту довкілля. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://menr.gov.ua/> (дата звернення: 01.04.2020)

*Науковий керівник – Вишневецька О.М.,
д-р екон. наук, професор*